

Etelä-Hämeen ympäristöterveys
Riihimäen kaupunki

Valvontasuunnitelma eläinten terveyden ja
hyvinvoinnin valvonnasta sekä
eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä

2024

1 Johdanto	3
2 Toimintaympäristö.....	3
3 Suunnitelman kuvaus.....	3
4 Voimavarat.....	4
4.1 Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus	4
4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	4
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
5 Tietojärjestelmät	5
6 Yhteistyö ja viestintä	6
7 Maksut.....	6
8 Valvonnan toimeenpano	7
8.1 Hankkeet ja valvonnan painopisteet.....	7
8.2 Eläinten terveyden valvonta	7
8.2.1 Eläintautivalmius.....	7
8.2.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset	8
8.2.3 Zoonoosien valvonta.....	9
8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat	9
8.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus.....	10
8.2.6 Muu tautiseuranta	10
8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen	10
8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	11
8.2.9 Elävien eläinten laitton tuonti	12
8.2.10 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden sisämarkkinatuonti ja -vienti	12
8.2.11 Tuonti ja vienti EU:n ulkopuolelle.....	12
8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	13
8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	13
8.3.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	14
8.4 Tukivalvonta	15
9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	15
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	15
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	15
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu.....	15
9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	16
9.4.1 Ajanvaraus.....	16
9.4.2 Saatavuus.....	16
9.5 Toimitilat.....	17
9.6 Välineresurssit.....	17
9.7 Ostopalvelut	18
9.8 Perustason ylittävät palvelut.....	18
9.9 Laboratoriopalvelut.....	18
10 Ohjaus	18
11 Laatu.....	18
12 Seuranta ja raportointi.....	19
12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	19
12.2 Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot.....	19
12.3 Palvelujen käytön tilastointi	19

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain 765/16.10.2009 10 § säädetään, että kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

2 Toimintaympäristö

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyessä kunnilta Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa yhdistyivät Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän ja Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon toiminnat muodostaen Etelä -Hämeen ympäristöterveysyksikön. Alueeseen kuuluvat Forssa, Tammela, Jokioinen, Humppila ja Ypäjä sekä Loppi, Hausjärvi, Janakkala ja vastuukuntana Riihimäki. Ympäristöterveydenhuolto kuuluu Riihimäen kaupungin Elinvoiman toimialalle ja toimielimenä on alueellinen ympäristöterveysjaosto.

Ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen väestömäärä on noin 93 300. Jäsenkunnittain asukkaita on Riihimäki 28 700, Forssa 16 600, Janakkala 16 300, Hausjärvi 8 200, Loppi 7 800, Tammela 6 000, Jokioinen 5 100, Ypäjä 2 300 ja Humppila 2 200. Vaikka suurin osa Etelä-Hämeen ympäristöterveyden jäsenkunnista on maatalousvaltaisia kuntia, on alueen lypsykarjatilojen määrä vähentynyt huomattavasti, viimeisimmän tilaston mukaan alueella on 63(v.2023 67) maitotilaa. Vapaa-ajan asukkaat lisäävät lomakausina jonkin verran lemmikkieläinpotilaiden määrää alueella.

Eläinlääkäreiden toimipisteet säilyivät organisaatiomuutoksessa ennallaan. Riihimäen kahden praktikkoeläinlääkärin yhteisvastaanotto sijaitsee Peltosaarella ja Jokioisten yhteisvastaanotolla työskentelee neljä praktikkoeläinlääkärinä. Molemmilla alueilla on myös valvontaeläinlääkärin toimipiste.

Alueella toimii useita yksityisiä eläinlääkäreitä ammatinharjoittajina. Riihimäellä ja Janakkalassa on molemmissa kaksi pieneläinklinikkaa. Forssan alueella Pilvenmäen raviradalla toimii hevosklinikka ja Ypäjällä hevossairaala. Yksityiset eläinlääkärit hoitavat myös tuotantoeläimiä. Osa terveydenhuoltosopimuksista on tehty yksityisten eläinlääkäreiden kanssa. Yksityiset eläinlääkärit eivät osallistu alueella päivystykseen. Ypäjän Hevossairaalan toiminnassa on kuitenkin pyritty huomioimaan palvelun tarve erityisesti kesällä ja muiden lomakausien aikana.

3 Suunnitelman kuvaus

Tässä suunnitelmassa kuvataan kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinlääkäripalveluiden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen Etelä-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Suunnitelma sisältää tiedot eläinlääkäripalveluiden tuottamis-

tavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä kuvauksen valvontakohteista, tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Lisäksi suunnitelma sisältää kuvauksen valvonnan toteutumisen seurannasta ja raportoinnista. Suunnitelmaa laadittaessa on huomioitu Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2024. EHO on osa valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa ([VASU](#)) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa ([Ympäri-ohjelma](#)).

4 Voimavarat

4.1 Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus

Etelä-Hämeen ympäristöterveyden eläinlääkäripalveluiden ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatarve ja resurssitarve on esitetty liitteen lopussa ”Resurssitarpeen kartoitus”.

4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuollossa työskentelee kuusi praktikkoeläinlääkärinä, kaksi valvontaeläinlääkärinä ja eläintenhoitajana. Vuoden 2024 alussa aloittaa toinen vakinainen eläintenhoitaja Peltosaaren vastaanotolla. Toisen eläintenhoitajan työajasta on 20 % varattu toimistotehtäviin. Parhaillaan selvitetään mahdollisuutta kouluttaa oppisopimuksella eläintenhoitajana myös Jokioisten vastaanotolle. Osittaisen hoitovapaan ja muiden poissaolojen varalle on palkattu sijaiseläinlääkäri koko vuodeksi 60 % työajalla sekä pidempien vuosilomien ajalle on lisäksi muuta sijaismäärärahaa noin 5 kuukauden ajalle. Sen sijaan päivystysvapaat hoidetaan vastavuoroisesti eläinlääkäreiden kesken.

Eläinlääkintähuollon yksikön esihenkilönä on ympäristöterveyspäällikkö, joka on koulutukseltaan eläinlääkäri. Hänen sijaisenaan toimii ensisijaisesti hygieenikkoeläinlääkäri sekä henkilöstöhallinnollisissa asioissa tarvittaessa elinvoimajohtaja. Vuonna 2024 täytetään toinen hygieenikkoeläinlääkäri- ja hänelle elintarvikevalvonnan lisäksi tulee vastuualueeksi eläinlääkintähuollon tiimin vastaavan tehtävä.

Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä osaltaan eläintautien vastustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Valtio korvaa kunnalle valvontaeläinlääkäriin palkkakustannukset henkilöstösivukuluineen ja valvontatehtävistä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tarvikkeet. Praktikkoeläinlääkärit tekevät myös osaltaan eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä, jolloin niistä saadaan valtiolta korvaus tuntiperusteisesti. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat osaltaan eläintautivalvonnasta sekä siihen liittyvästä näytteenotoista. Kaksi praktikkoeläinlääkäristä ja toinen valvontaeläinlääkäristä on nimetty valmiuseläinlääkäriksi.

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tilojen terveydenhuoltokäynneistä sekä ante mortem -tarkastuksista.

Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystysalue on Etelä-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alue.

4.3 Henkilökunnan pätevyiden ja osaamisen varmistaminen

Eläinlääkäreitä palkattaessa toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen ympäristöterveyspäällikkö tarkistaa Ruokaviraston rekisteristä, että henkilö on laillistettu eläinlääkäri ja lisäksi praktikkovirkaan otettavalla on voimassa praktiikkaoikeudet.

Henkilöstön pätevyys on varmistettu virkojen pätevyysvaatimuksissa ja osaamisen kehittämisessä. Henkilöstöä rekrytoitaessa kuvataan hakuilmoituksessa kelpoisuusvaatimukset kyseiseen virkaan. Lisäksi kuvataan muut viran hoidon kannalta tarvittavat taidot. Henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täytyminen varmistetaan alkuperäisistä todistuksista haastattelujen yhteydessä tai Ruokaviraston ylläpitämästä rekisteristä.

Ammattitaitoa ylläpidetään mahdollistamalla henkilöstön osallistuminen peruseläinlääkinnän, oman erikoisosaamisalueensa sekä valvontatehtäviin liittyviin koulutuksiin. Näitä ovat Ruokaviraston ja ESAVIN järjestämät maksuttomat koulutus- tai neuvottelupäivät. Lisäksi henkilöstöllä on koulutusmäärärahojen puitteissa mahdollisuus osallistua mm Suomen Eläinlääkäriliiton, Fennovet Oy:n, eläinlääkäreiden erikoisyhdistysten ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan järjestämiin koulutuksiin. Valmiuseläinlääkärinä toimivat eläinlääkärit käyvät säännönmukaisesti Ruokaviraston ja ESAVIN järjestämissä valmiuseläinlääkärikoulutuksissa.

Työnantajan maksaman koulutuksen lisäksi voi itse maksettuaan koulutukseen saada palkallista virkavapaata, mikäli koulutus liittyy työtehtäviin.

Henkilökohtaiset koulutustarpeet sekä toteumat käsitellään kehityskeskusteluissa sekä eläinlääkintähuollon palavereissa. Tehtävänkuvaan liittyvien koulutusten lisäksi järjestetään koko ympäristöterveyden henkilöstölle yhteistä sisäistä koulutusta ajankohtaisista aiheista. Suunnitelmia laadittaessa on esitetty ammattitaidon ylläpitämiseksi noin kahdeksan koulutuspäivää viranhaltijaa kohti. Koulutussuunnitelmaa toteutetaan eri tehtäviin tarvittavien lisäkoulutusten sekä talousarvion määrärahojen puitteissa. Valvontasuunnitelmien toteutumisen seurannassa arvioidaan myös koulutussuunnitelmien toteutuminen.

5 Tietojärjestelmät

Eläinlääkintähuollossa pyritään teknologian hyödyntämiseen ja tietojärjestelmien tehokkaaseen käyttöön. Eläinlääkintähuollon käytössä olevien erilaisten tietojärjestelmien avulla saadaan hyödyllistä tietoa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tueksi.

Eläinlääkintähallinnon tietojärjestelmiä ja rekistereitä käytetään aktiivisesti valvonnan työkaluina. Käyttöoikeudet Pääsynhallinnan kautta haettavaan sovellukseen myönnetään eläinlääkärin tehtävän kuvan perusteella. Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on käytössä selainpohjainen TeraKuun KliniQ-ohjelma. Ohjelmassa on mm. asiakasrekisteri potilastietoihin, lääke- ja tarvikkehinnasto ja potilaslaskutus. Ohjelman kautta on pääsy Naseva- ja Sikava tietoihin. Ohjelmaan luodaan käyttäjätunnus myös sijaisina toimiville eläinlääkäreille.

Vuonna 2024 on tavoitteena ottaa käyttöön Kliniq:ssa praktikoiden yhteinen sähköinen ajanvarauskalenteri.

Asiakirjojen lähettäminen AVlin muuttuu vuoden 2024 alussa Elite-järjestelmän käytön päätyttyä. Käyttöön otetaan Avin asianhallintajärjestelmään integroitu lomake, jonka liitteeksi asiakirjat syötetään, ja lomakkeelle täytetään lyhyesti tilastointia varten vaadittavat tiedot. Uudella järjestelmällä saadaan alueelliset tilastotiedot valvonnasta ohjaaville viranomaisille sekä EU:n raportointiin.

6 Yhteistyö ja viestintä

Valvontaa tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyötahoja valvonnassa ovat mm. ESAVI, hyvinvointialue, poliisi, Ely-keskus, ympäristönsuojeluviranomaiset, rakennusvalvonta. Moniongelmaisissa kohteissa pyritään tekemään yhteistarkastuksia muiden viranomaisten kanssa. Yhteistyön kehittämiseksi on järjestetty säännöllisiä tapaamisia poliisin ja eläinlääkäreiden kesken. Kaikki valvontaa tekevät eläinlääkärit osallistuvat Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin yhteistyötapaamisiin. Eläinsuojeluvalvontatyötä tekevät eläinlääkärit osallistuvat myös Välitä Viljelijästä-verkoston toimintaan.

Erityistilanteita varten valmistellaan uuden toiminta-alueen häiriötilannesuunnitelma, jonka valmistelussa huomioidaan uusi hyvinvointialue sekä Valtioneuvoston asetuksen muutos 9788/2022.

Viestinnässä noudatetaan Riihimäen kaupungin viestintäohjetta ja yleisiä viestinnän toimintalinjoja. Eläinlääkintähuollon toiminnasta ja palveluista annetaan informaatiota internetsivujen, some-kanavien, lehti-ilmoitusten, haastattelujen ja palveluesitteiden kautta. Uusista oleellisista muutoksista, esim. alueen eläintautitilanteesta, omassa toiminnassa tai lainsäädännössä, tiedotetaan aktiivisesti internetsivuilla, lehdistötiedotteiden, kohdennettujen tiedotejakeluiden tai sosiaalisen median välityksellä. Välitöntä tiedottamista edellyttävissä tapauksissa, esim. epäiltäessä helposti leviävää tai vaarallista eläintautia, tiedottaminen hoidetaan yhteistyössä aluehallintoviraston eläinlääkäreiden kanssa.

7 Maksut

Eläinlääkintähuollossa Etelä-Hämeen ympäristöterveys perii klinikkamaksua muiden kotieläinten kuin hyötyeläinten omistajilta tai haltijoilta. Klinikkamaksua peritään molemmilla vastaanotoilla. Ympäristöterveysjaoston hyväksymä taksa on otettu käyttöön 1.1.2023. Klinikkamaksun suuruus riippuu suoritettujen toimenpiteiden vaativuudesta ja toimenpiteeseen käytetystä ajasta vaihdellen 5–35 euroa+alv 24 %. Päivystysaikana ja ulkopaikkakuntalaisten osalta maksun suuruus on aina 35euroa+alv24 %. Lisäksi rtg-laitteen osalta on erillinen laitemaksu.

Päivystysaikaan on alueella käytössä maksullinen palvelunumero 0600–17170. Päivystyspuheluiden hinnat ovat päivystysaikoina kello 08–22 välillä 1,98 €/min ja kello 22–08 välillä 4,01 €/min. Arkipäivisin ma–pe kello 8–16 puhelut ovat maksuttomia.

Klinikkamaksuista ja maksullisen päivystysnumeron käyttöönotosta ja puheluiden hinnoista on päätetty alueellisessa ympäristöterveysjaostossa (kokous 14.12.2022, § 6).

8 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta Etelä-Hämeen ympäristöterveydessä toteuttaa eläintautilainsäädännössä ja eläinsuojelulainsäädännössä paikalliselle viranomaisvalvonnalle asetettuja velvoitteita.

Valvonta on riskiperusteista ja sitä toteutetaan sekä suunniteltuna sekä epäilyyn perustuvana.

8.1 Hankkeet ja valvonnan painopisteet

Valvonnan tarkastukset kohdennetaan ja toimintatavat päivitetään yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueiden mukaisesti.

Virkaeläinlääkärit osallistuvat aktiivisesti aluehallintoviranomaisen ja keskusviranomaisen järjestämiin koulutuksiin.

Eläinten hyvinvointilaki tulee voimaan 1.1.2024. Lakia aletaan soveltaa eläinsuojelutyössä ja se tuo tarkennuksia esim. populaatiokissojen hoitoon. Asetus koirien tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä astui voimaan 1.1.2023. Koirien tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin valvontaan valmistauduttiin vuonna 2022 Ruokaviraston koulutuksella. Kaikki ennen 1.1.2023 syntyneet koirat on tunnistusmerkittävä ja ilmoitettava Ruokaviraston koira-rekisteriin 31.12.2023 mennessä. Koirarekisteri tulee helpottamaan valvontaeläinlääkärien työtä, koska kullekin koiralle on nimetty omistaja tai haltija. Rekisteri auttaa esim. kitkemään pentutehtailua tai laitonta maahantuontia.

Kulloinenkin eläintautitilanne, esim. lintuinfluenssa esiintyvyys alueella, vaikuttaa vuotuisen eläintautivalvonnan työmäärään.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

8.2.1 Eläintautivalmius

Etelä-Hämeen ympäristöterveydessä on kaksi valvontaeläinlääkärinä. Toinen valvontaeläinlääkäristä on lisäksi nimetty valmiuseläinlääkäriksi, lisäksi valmiuseläinlääkäreinä toimii kaksi praktikkoeläinlääkärinä. Valmiuseläinlääkärit saavat vuosittain lisäkoulutusta aluehallintovirastolta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkärit ovat valmiita tarvittaessa läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston määräyksestä toimimaan myös oman valvonta-alueensa ulkopuolella eläintautien vastustamistyössä. Vuonna 2023 valmiuseläinlääkäriinä toimiva valvontaeläinlääkäri osallistui kuuden viikon ajan lintuinfluenssanäytteenottoon turkistarhoilla Suomessa. Valmiuseläinlääkäriin työ on Ruokaviraston kustantamaa ja sinä aikana valvontaeläinlääkäri on vapautettu omasta työstään. Lintuinfluenssanäytteenotolla pyrittiin saamaan kokonaiskuva lintuinfluenssan esiintyvyydestä turkiseläimissä ja sitten ihmisiä koskevasta pandemian uhasta.

Taudinpurkaustilanteessa ympäristöterveyspäällikkö huolehtii muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toiminnan varmistamisesta.

8.2.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Saatuaan tiedon tai epäillessään helposti leviävää tai vaarallista eläintautia on jokaisen eläinlääkärin ilmoitettava asiasta välittömästi kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille. Mikäli hän ei tavoita edellä mainittuja on hänen tehtävä ilmoitus Ruokaviraston eläinten terveys- ja hyvinvointiosaston eläinlääkärille.

Muista taudeista, jotka on lueteltu eläintautisäännöstyössä, (EU) 2016/429 ja sen nojalla annetussa tautien luettelointia ja lueteltuja eläinlajeja koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/1882, on kunnaneläinlääkärin ilmoitettava taudista riippuen seuraavana arkipäivänä tai kuukausittain aluehallintovirastolle.

Valmiuseläinlääkäri antaa eläintautitilanteesta selvityksen läänineläinlääkärille ja huolehtii tarvittavista näytteenotoista. Läänineläinlääkäri antaa tarvittaessa tilalle rajoittavat määräykset. Toimija on velvollinen huolehtimaan saneeraussuunnitelman laatimisesta, jonka läänineläinlääkäri hyväksyy. Valmiuseläinlääkäri valvoo saneeraussuunnitelman toteutumista. Perustellusta syystä läänineläinlääkäri voi lopulta perua rajoittavat määräykset.

Kuukausittain lähetetään ilmoitus alueella todetuista eläintaudeista Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Vuosittain otetaan lintuinfluenssanäytteitä siipikarjan pitopaikoista. Eläintautien esiintymistä kartoitetaan alueella vuosittain Ruokaviraston ohjeiden mukaan. Riihimäen alueella näytteitä otettiin vuonna 2023 fasaanitarhoilta.

Mikäli luonnonvaraisessa eläimessä havaitaan tautiepäily, valmiuseläinlääkäri ohjeistaa ilmoittajaa näytteen lähettämisessä Ruokaviraston Oulun toimipisteeseen eläintautitutkimusta varten. Näin toimitaan esimerkiksi hirvieläinten CWD- tai TSE-tautia epäiltäessä, kuten myös luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden lintuinfluenssaa tai jäniseläinten tularemiaa epäiltäessä. Tarvittaessa valvontaeläinlääkärit auttavat näytteiden hakemisessa maastosta ja lähettämisessä Ruokavirastoon.

Huhtikuussa 2022 perustettiin Riihimäelle Ukrainasta tulevien pakolaisten vastaanottokeskus. Vastaanottokeskusta ylläpitää Kotokunta Oy. Keskukseen tulee ukrainalaisia pakolaisia, joilla on lemmikkieläimiä. Valvontaeläinlääkäri yhdessä klinikkaeläinlääkärin kanssa on vastannut vuosina 2022 ja 2023 koirien, kissojen ynnä muiden lemmikkieläinten eläintautitarkastuksista Ruokaviraston määräysten mukaan. Ukrainalaisia koskivat vuosina 2022 ja 30.6.2023 saakka maahantulon suhteen poikkeussäännöt: lemmikit saivat tulla maahan ilman virallisia maahantuontivaatimuksia (kolmas maa), mutta eläintautien torjunnan ja valvonnan takia lemmikit ja niiden paperit tarkastettiin. Tähän kuului lemmikin maahantuloasiakirjojen tarkastus, tarvittaessa rokotus, ekinokokkilääkintä sekä mikrosirutus. Kaikista lemmikeistä otettiin verinäyte rabies-vasta-ainetutkimusta varten. Tarvittaessa lemmikit ohjattiin eläinlääkärin hoitoon sairauden hoitoa varten. Tarkastettujen lemmikkien määrä 1.1.-30.6.2023 oli 118 kpl.

Ruokaviraston määräyksen mukaan 1.7.2023 alkaen pakolaisten statuksia muutettiin, ja eläinten tuonnin helpotukset poistettiin. Tämä tehtiin eläintautien leviämisen estämiseksi. Ukrainassa esiintyvä endeemisenä mm. rabiasta. 1.7.2023 alkaen maahantuodut lemmikit tarkastetaan normaalien maahantuontivaatimusten mukaisesti. Tämän tekevät valvontaeläinlääkärit. Laiton tuonti – epäilyjä tarkastettiin 24 kpl (20.10.2023 mennessä). Eläimelle

tehtiin kliininen tarkastus ja tuontidokumentit tarkastettiin. Tarvittaessa annettiin ekinokokkilääkitys. Päätökset ja seuraukset todetuista laittomista tuonneista asettaa lopullisesti Ruokavirasto.

8.2.3 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat. Kunnaneläinlääkäriin epäillessä tällaista zoonoottista tartuntaa on hänen oltava yhteydessä läänineläinlääkäriin. Kunnaneläinlääkäriin on myös tehtävä tarvittavat ilmoitukset hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille ja muille eri tautteja koskevissa säädöksissä edellytetyille tahoille kuten esim. meijereille ja teurastamoille. Toimenpiteissä ja näytteenotossa noudatetaan keskusvirastojen ja maa- ja metsätalousministeriön antamia ohjeita ja säädöksiä.

Lintuinfluenssa on potentiaalinen zoonoosi. Lintuinfluenssan estämiseksi Etelä-Hämeen ympäristöterveyden alueella toteutetaan seuraavia toimenpiteitä: viralliset lintuinfluenssänäytteenotot Ruokaviraston määräysten mukaan (fasaanitarhat) sekä tarvittaessa turkistarhojen näytteenotot. Lisäksi valvontaeläinlääkärit ohjeistavat käynneillä kotikanaloiden pitäjiä turvallisesta kanojen ulkona pidosta ja verkotuksesta, sekä tarvittaessa antavat määräyksiä, mikäli siipikarjaa pidetään ulkona ulkonapitokiellon aikaan ilman vaatimusten mukaista aitausta. Jokaisen kuntalaisen velvollisuus on osaltaan huolehtia siitä, ettei riko siipikarjan ulkonapitosäännöksiä. Jos lintuinfluenssa infektoi kotikanalan kanat, on virus potentiaalinen riski myös siipikarjan parissa toimiville ihmisille ja riski viruksen leviämisestä ympäristöön on olemassa.

8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat

Pitopaikat voivat halutessaan liittyä vapaaehtoiseen terveystarkintaan lampaiden maadivisna (MV) -taudin ja vuohien caprine arthritis-encephalitis (CAE) -taudin valvomiseksi. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tautiseurannan edellyttämisestä näytteiden ottamisesta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita, keinosiemennyssoneja tai raakamaitoa tilalta suoraan kuluttajille luovuttavia nautojen pitopaikkoja sekä siipikarjan vientilaitoksia koskee pakollinen salmonellavalvonta. Virkaeläinlääkärit valvovat salmonellavalvontaohjelman noudattamista toimialueensa pitopaikoissa. Valvontakäynneillä heidän on huolehdittava virallisesta näytteenotosta, tarkastettava pitopaikassa kerätyt tiedot tuotannosta, eläinten terveydentilasta, näytteenotoista ja laboratoriotutkimusten tuloksista ja tarkastettava pitopaikan tuotantohygieeniset olosuhteet. Lisäksi valvojan on annettava tarvittaessa neuvontaa salmonellavalvonnan käytännön toteutuksesta.

Valvontakäynnistään eläinlääkäriin on laadittava tarkastuskertomus, josta annetaan jäljennös pitopaikan haltijalle ja läänineläinlääkärille.

Eläinlääkäri kokoaa parvi-ilmoitukset. Eläinlääkäri ottaa yhteyttä myös niihin tiloihin, joista tietoja ei ole saatu, jotta tiedosto on ajantasainen.

8.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Kalanviljelylaitoksia valvotaan Ruokaviraston vuosittaisen VHS-ohjelmien, lisävakuumuohjelmien ja riskiperusteisen valvontaohjelman perusteella. Tarkastuksia ja näytteenottoja tehdään vastustettavien kalatautien esiintymisen selvittämiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi. Tarkastustiheys ja näytteenotto riippuvat kasvatettavasta kalalajista. Tarkastuksella käydään läpi laitoksen kalakirjanpito sekä laitosten itse laatima omavalvonnan kuvaus, mikä on ollut edellytyksenä Ruokaviraston myöntämälle terveystarkastusluvalle. Tarkastuksessa käydään erityisesti läpi laitoksen toiminnassa tai sijainnissa olevat sellaiset seikat, joiden voidaan katsoa lisäävän laitoksen riskiä saada tai levittää tauteja. Tarkastuksessa käytetään Ruokaviraston vesiviljelylaitoksen tarkastuskertomuslomaketta.

Kalanviljelylaitokset voivat liittyä vapaaehtoiseen kalojen BKD:n terveystarkastusohjelmaan, ja siten saada BKD-vapaan aseman kaupankäyntiä tai istutuksia varten.

Alueen kalanviljelylaitosten valvonnasta ja tarkastuksista vastaa vesilaitosten valvontaan perehtynyt valvontaeläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri tarkastaa ajantasaiset tiedot ja valvontatarpeet Ruokaviraston vesiviljelyrekisteristä. Alueella on yksi valvottava vesiviljelylaitos, joka tarkastetaan aluehallintoviraston suunnitelman mukaisesti, yleensä vuosittain. Lisäksi alueella sijaitsee neljä pienriskistä luonnonvaralammikkoa, jotka eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat tautiseurannan edellyttämästä näytteiden ottamisesta saamansa erillisen määräyksen mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri vastaa mahdollisen tilalle tehtävän saneeraus suunnitelman hyväksymisestä ja valvonnasta. Toimenpiteistä tehdään tarvittavat selvitykset ja ilmoitukset aluehallintovirastoon. Läänineläinlääkäri huolehtii rajoitettavien määräysten antamisesta ja peruuttamisesta.

8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Riihimäen alueella valvontaeläinlääkäri valvoo alueen sperman keräysasemia, alkionsiirto-ryhmiä ja spermavarastoja sekä aluehallintoviraston hyväksymiä karanteeneja. Niissä suoritetaan säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan.

Riihimäen valvonta-alueella olevan naudan alkionkeräysryhmän toiminta ja tilat tarkastetaan kerran kolmessa vuodessa. Alueella on lisäksi yksi kotimaan kauppaan hyväksytty oriasema, jonka tilat ja toiminta on tarkastettava vähintään kerran kolmessa vuodessa. Valvontaeläinlääkäri tiedottaa tarkastuksen tuloksista viipymättä toimijaa, aluehallintovirastoa ja Ruokavirastoa.

Forssan alueella on yksi oriasema ja yksi alkiorryhmä, joiden tarkastuksista vastaavat kohteiden valvonnasta vastaavat praktikkoeläinlääkärit.

8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläinperäisten sivutuotteiden valvonta on osa eläintautien ennaltaehkäisyä sekä mahdollisten epidemioiden rajoittamista. Valvontaa toteutetaan Ruokaviraston vuosittain laatiman riskiperusteisen valtakunnallisen sivutuotteiden valvontasuunnitelman mukaisesti. Vuodelle 2024 suunnitellut tarkastukset eivät ole vielä tiedossa. Aluehallintovirastot vastaavat alueillaan valvonnan ohjaus- ja koordinoititehtävistä.

Riihimäen alueella on kuusi Ruokaviraston hyväksymää sivutuotteita käsittelevää laitosta, joita valvontaeläinlääkäri valvoo tarkastussuunnitelman mukaisesti. Forssan alueella on viisi kunnaneläinlääkäriin hyväksymää polttolaitosta sekä yksi tilarehustamo, lisäksi Ruokavirasto on hyväksynyt yhden sivutuotteita käyttävän rehutoimijan. Valvontaeläinlääkäri valvoo näitä toimijoita.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti, vain jos toiminnassa on havaittu riskejä tai epäkohtia. Tarkastuksessa havaitun puutteen korjaaminen on varmistettava uudella tarkastuskäynnillä tarvittaessa.

Tiloille muista syistä tehtävien tarkastuskäyntien ja sairaskäyntien yhteydessä kiinnitetään huomiota sivutuotteiden hävitystapoihin. Tarkastuksia tehdään tiloille, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatujen tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Ennen haaskatoiminnan aloittamista on toimijan ilmoitauduttava haaskapaikkarekisteriin. Ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta tai aiemmin ilmoitettujen tietojen päivittämisen voi tehdä Ruokaviraston julkaiseman eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisterin sähköisen asiointin sovelluksen kautta tai toimittamalla täytetty rekisteröinti/muutosilmoituslomake haaskaruokintapaikan sijaintikunnan kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkärille toimitettuna ilmoitus on maksullinen. Toiminnan muutoksista ja lopettamisesta on 30 päivän kuluessa ilmoitettava kunnaneläinlääkärille käyttäen edellä mainittua lomaketta tai sähköisen asiointin sovellusta.

Toimijan on ilmoitettava kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikalle toimitettujen sivutuotteiden määrä, eläinlaji ja sivutuoteluokka sille kunnaneläinlääkärille, jonka alueelta sivutuotteet ovat peräisin. Mikäli haaskapaikka sijaitsee toisen kunnan alueella, on myös tämän käyttökunnan kunnaneläinlääkärille toimitettava käyttöilmoitus. Ilmoitukset tulee tehdä seuraavilta ajanjaksoilta: 1) tammikuu- huhtikuu, 2) toukokuu-elokuu 3) syyskuu-joulukuu. Ilmoitus tulee tehdä kahden viikon kuluessa edellisen jakson päättymisestä ja riippumatta siitä onko sivutuotteita toimitettu haaskaksi vai ei. Ilmoitus tehdään käyttämällä käyttöilmoituslomaketta. Kunnaneläinlääkäri pitää luetteloa saamista ilmoituksista ja ilmoittaa niistä aluehallintovirastolle säädetyllä tavalla. Toimijan on myös pidettävä kirjaa haaskaksi käytetyistä eläimistä ja sivutuotteista. Kirjanpidosta on käytävä ilmi haaskan alkuperä, vastaanottopäivä, eläinlaji ja määrä. Valvovalle viranomaiselle on pyydettyessä esitettävä kirjanpito.

Haaskakäyttöä valvovat valvontaeläinlääkärit, joilla on käytössä eläintenpitäjärekisterin osana toimiva haaskarekisteri. Toiminnan aloitus - tai muutosilmoitus toimitetaan valvontaeläinlääkärille, samoin kuin muut haaskaruokintapaikalle toimitetuista sivutuotteista teh-

tävät ilmoitukset. Riihimäen alueella ei tällä hetkellä ole haaskapaikkoja.

Käyttöilmoitusten perusteella valvontaeläinlääkäri valvoo, että haaska-aines on säädösten mukaista ja käy tarvittaessa tarkastamassa haaskapaikat. Mikäli haaskaksi ilmoitetaan tai tarkastuksilla todetaan haaskana käytettävän kiellettyjä sivutuotteita, niiden käyttö kielletään. Kiellettyjen sivutuotteiden käytöstä ilmoitetaan Aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon ja toimitaan jatkotoimenpiteiden osalta heidän ohjeidensa mukaisesti. Valvovan eläinlääkäriin tulee valvoa, että ko. sivutuote toimitetaan asianmukaiseen käsittelypaikkaan.

8.2.9 Elävien eläinten laitton tuonti

Mikäli virkaeläinlääkäri saa tiedon alueelle mahdollisesti laittomasti maahantuodusta eläimestä, tarkastaa hän eläimen ja sen matkustusasiakirjat, ottaa tarvittaessa näytteitä ja raportoi asiasta Aluehallintovirastoon (laitton tuonti EU-alueelta) tai Ruokavirastoon (laitton tuonti EU:n ulkopuolelta eli laitton kolmasmaatuonti). Tarvittaessa läänineläinlääkäri/Ruokavirasto tekee hallinnollisen päätöksen eläinten palauttamisesta tai lopettamisesta. Läänineläinlääkäri/Ruokavirasto tekee myös vastaavan päätöksen, jos kaupungineläinlääkäri tai alueen yksityiset eläinlääkärit tapaavat vastaanotollaan laittomasti maahantuodun eläimen.

8.2.10 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden sisämarkkinatuonti ja -vient

Virkaeläinlääkäri huolehtii alueellaan aluehallintoviraston pyynnöstä sisämarkkinakaupan tuontitarkastuksista (Traces). Riihimäen alueella tähän tehtävään on nimetty valvontaeläinlääkäri. Läänineläinlääkäri tekee tarvittaessa hallinnollisen päätöksen eläinten/tuotteiden palauttamisesta tai lopettamisesta/hävittämisestä.

Alueen virkaeläinlääkärit huolehtivat sisämarkkinakaupan vientitarkastuksista ja tekevät tarvittavat kirjaukset Traces -järjestelmään. Forssan alueella on kaksi AVI:n hyväksymää vientilaitosta, jotka tarkastetaan vuosittain.

8.2.11 Tuonti ja vienti EU:n ulkopuolelle

Eläinten vienti EU-maiden ulkopuolelle edellyttää useimmiten eläinten terveyttä koskevaa todistusta. Vientimaan viranomaiset määrittävät ne ehdot, millä vienti voi tapahtua. Pääsääntöisesti viejä selvittää vientiehdot, joiden pohjalta virkaeläinlääkäri laatii eläinlääkintätodistuksen.

Virkaeläinlääkärit ryhtyvät toimenpiteisiin tilanteissa, joissa aluehallintovirasto ilmoittaa kolmansista maista tuotavista eläin- tai tuote-erästä, jossa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti. Ilmoituksen saavuttua virkaeläinlääkärit yhdessä ympäristöterveyspäällikön kanssa tekevät tilannearvion asiasta. Mikäli tuotteet tai eläimet ovat vielä matkalla kohteeseen, suunnitellaan ja etsitään niille ”karanteenipaikka” tutkimusten ja selvitysten ajaksi. Mikäli eläin on jo kohteessa, tulee selvittää mahdollisuudet tarvittavaan eristykseen ja rajoitukseen tutkimusten ajaksi. Suunnittelussa tulee selvittää suojautuminen, hallinnolliset toimenpiteet, avustavat viranomaiset, tarvittavat asiakirjat ja tarvittavat näytteet ym.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinsuojeluvalvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulainsäädännön perusteella tehtävää valvontaa. Eläinsuojeluvalvontaa ovat epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat säännölliset tarkastukset. Eläinsuojeluviranomaisia ovat kaikki virkaeläinlääkärit, terveystarkastajat ja alueen poliisit. Lisäksi Riihimäellä työskentelevä eläintenhoitaja on ollut aluehallintoviraston valtuutettu eläinsuojeluvalvoja, jolla on ollut oikeus tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa. Eläinsuojeluvalvojan nimike ja toimi lakkaa uuden Eläinten hyvinvointilain myötä 1.1.2024. Eläinsuojeluvalvoja ei enää toimi itsenäisesti valvojana. Virallisia eläinsuojelutarkastuksia tekevät ainoastaan valvontaeläinlääkärit itsenäisesti ja tarvittaessa parityönä. Parityöskentely on suositeltavaa sekä työturvallisuuden kannalta, että työn tehokkuuden kannalta.

Kanta-Hämeen poliisilaitos on nimennyt yhteyspoliisin, joka vastaa virkaeläinlääkäreiden tietopyyntöihin, auttaa arvioimaan poliisin virka-apun tarvetta eläinsuojelutarkastuksilla ja vastaanottaa hallintopäätökset ja tutkintapyynnot eläinsuojelurikkomusepäilyissä. Virkaeläinlääkäri tekee poliisille virka-apupyynnön, jos on aihetta epäillä, että virkaeläinlääkäri tai hänen työparinsa terveyttä uhataan eläinsuojelutarkastuksella tai välttämätöntä tarkastusta ei pystytä mistä tahansa perustellusta syystä tekemään ilman poliisin apua.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinten huonosta kohtelusta tai hoidosta huolestuneet kuntalaiset tekevät ilmoituksen valvontaeläinlääkärille. Jos valvontaeläinlääkärillä on ilmoituksen perusteella aihetta epäillä eläinsuojelulain vastaista menettelyä, hän suorittaa eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastukset tehdään tarvittaessa työparin kanssa. Riihimäen alueen eläinsuojeluvalvonnassa on ollut käytäntö, että erityisen riskin tarkastuksista, jotka tehdään ilman poliisin virka-apua, ilmoitetaan ympäristöterveyden palvelusihteerille tarkastuksen alkaessa ja loppuessa. Valvontaeläinlääkäri havaitessa sellaista eläinsuojelulain vastaista menettelyä, joka asianosaisen on määräajassa mahdollista korjata, kuulee hän asianosaista hallintolain mukaisesti joko suullisesti tai kirjallisesti ja antaa asiassa eläinsuojelulain 42 §:n mukaisen määräyksen.

Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisissa tapauksissa, kun eläimiin kohdistuu tarpeetonta kipua, tuskaa ja kärsimystä siinä määrin, että valvontaeläinlääkäri on ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin heti, voi valvontaeläinlääkäri hankkia eläimille hoitoa, ruokaa, siirtää eläimet toiseen pitopaikkaan saamaan asiallista hoitoa tai jos em. toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia, lopettaa tai teurastuttaa eläimet. Pieneläimet sijoitetaan tapauskohtaisesti tehtyjen erillisten sijoituspäätösten mukaisesti. Nautojen, sikojen ja hevosten kohdalla valvontaeläinlääkäri hankkii tilalle hoitajan lomituspalvelun kautta ja rehua läheisiltä tiloilta. Hevosia voidaan sijoittaa myös alueen talleihin. Mikäli em. toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia, järjestää valvontaeläinlääkäri eläinten välittömän lopetuksen tarpeettoman kivun ja tuskan välttämiseksi.

Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja, jos tarkastuksen perusteella annetaan eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä, hallintopäätös. Tarkastuskertomukselle ja hallintopäätöksille annetaan diaarinumero. Tarkastuksen tehnyt virkaeläinlääkäri toimittaa allekirjoitetun kopion tarkastuskertomuksesta ja hallintopäätöksestä tiedoksi

aluehallintovirastoon. Poliisille toimitetaan kopiot tehdyistä hallintopäätöksistä eläinsuojelulain 63 § mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri tekee uusintatarkastuksen kohteeseen määräajan umpeuduttua. Uusintatarkastuksella varmistetaan, onko määräystä noudatettu. Tarvittaessa ryhdytään eläinsuojelulain 44§ mukaisiin toimiin. Eläinsuojelutarkastuspäätös uusintatarkastuksesta toimitetaan poliisille ja aluehallintovirastoon. Valvontaeläinlääkäri säilyttää kopiot allekirjoitetuista tarkastuskertomuksista ja hallintopäätöksistä sekä paperikopiona toimipaikassaan että skannattuna verkkokansiossa, johon on rajattu pääsyoikeus.

Valvontaeläinlääkäri tekee harkintansa mukaan eläinsuojelulainsäädännön laiminlyönneissä tutkintapyynnön poliisille, joka aloittaa tarvittaessa esitutinnan eläinsuojelurikkomuksista tai eläinsuojelurikoksesta. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreillä on myös mahdollisuus tehdä havaituista eläinsuojelulain laiminlyönneistä maataloustukiin liittyviä täydennysehtojen tukileikkauksia tai tehostaa annettuja määräyksiä kieltoja uhkasakolla tai teettämishallalla. Valvontaeläinlääkäri voi tarvittaessa siirtää vaikean tai pitkittyneen eläinsuojelutapauksen aluehallintoviraston läänineläinlääkärille tai toimia yhteistyössä tämän kanssa.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus toteutetaan mahdollisimman nopeasti. Päivystysaikana eläinsuojeluviranomaisena toimii poliisi, joka voi pyytää eläinlääkäriltä virka-apua. Muuna aikana tarkastuksen tekee ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäriin poissa ollessa kunnaneläinlääkäri. Eläinlääkärit pystyvät sopimaan keskenään kiireellisten sairastapauksien ja ennalta sovittujen tarkastus- ja valvontakäyntien toteuttamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla. Eläinsuojeluvalvonnan esteettömyys on huomioitu virkaeläinlääkäreiden työnjakoa laadittaessa. Asia dokumentoidaan laskutuslomakkeelle.

8.3.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinholot, suuret kennelit, sekä ravi- ja ratsutallit ja riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia voidaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa em. ilmoituksenvaraiseen toimintaan kohdistuvan säännöllisen tarkastuksen. Riihimäen alueella tavoitteena on tarkastaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta riskiperusteisesti 1–3 vuoden välein. Vuonna 2024 jatketaan riskiperusteisesti luvan- ja ilmoituksenvaraisten toiminnan tarkistamista, painottuen tallien ja kennelien tarkistamiseen. Alueen ilmoituksenvaraiset kohteet saadaan Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä (EPR). Riihimäen seudulla hevostalleja on 66 kpl.

Forssan alueen valvontaeläinlääkäri on pitänyt omaa listaa suunnitelmallisesti valvottavista kohteista ja niihin tehdyistä tarkastuksista. Listassa olevat kennelit, eläinkaupat, eläinholot sekä riistanhoidolliset tarhat tarkastetaan pääsääntöisesti kerran vuodessa. Kohdekohtaiset riskinarviot on toteutettu valtaosalle suunnitelmallisista eläinsuojeluvalvonnan kohteista Forssan alueella, ja näiden perusteella kaikkia seuraeläinkohteita ei ole enää tarvinnut tarkastaa joka vuosi. Mikäli kohteeseen tarvitaan myös eläintautilain mukainen valvonta- tai näytteenottokäynti, toteutetaan nämä viranomais tarkastukset samalla käynnillä, mikäli mahdollista. Tällöin tarkastuskertomukset tehdään erikseen molempien lakien

mukaan. Forssan alueella on yhteensä reilut 70 tallia. Käytössä on talleille Ruokaviraston riskinarviointilomake. Riskinarviointiin perustuen tullaan tallit tarkastamaan noin kolmen vuoden välein eli vuosittain n. 20 tallia.

8.4 Tukivalvonta

Aluehallintoviranomaisen vastuulle kuuluvien täydentävien ehtojen valvonta perustuu osittain virkaeläinlääkäreiden ja muiden kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tarkastuksissa tehtyihin havaintoihin. Mikäli kunnan viranomaisten tekemissä eläinsuojelutarkastuksissa tai alkutuotannon hygieniavalvonnan tarkastuksissa havaitaan täydentävien ehtojen indikaattoreiden laiminlyöntejä, ilmoitetaan niistä välittömästi aluehallintoviranomaiselle.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Peruseläinlääkintäpalveluihin sisältyy perustason terveyden- ja sairaanhoito, yksinkertaiset kirurgiset toimenpiteet, neuvonta, akuuttien sairastapausten hoito ja ensiapu, eläinten lopettaminen, todistusten kirjoittaminen sekä terveydenhuoltotyö sekä puhelinneuvonta. Riihimäen vastaanotolla pääosa praktiikasta on eläinlääkäripalveluiden antamista pieneläimille, arviolta 5–10 % suoritteista on sairasmatkoja, Forssan alueella sairasmatkojen osuus suoritteista on noin 20 %.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Tuotantoeläinten terveydenhuoltotyö on osa elintarvikeketjun laatutyötä, jolla varmistetaan ja edistetään eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja varmennetaan tuotannon vastuullisuutta. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi eläinten terveyteen, tuotokseen, hyvinvointiin sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviä asioita. Terveydenhuoltokäyntejä voidaan tehdä myös tautiongelmien selvittämiseksi. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa tuotantoyksiköiden koon kasvaessa. Nautojen Naseva- ja sikojen Sikava-järjestelmiä hyödynnetään myös lakisääteisen ketjuinformaatiotiedon tuottamisessa sekä kirjanpito vaatimusten täyttämässä. Tilakäyntien perusteella tilalle laaditaan vähintään kerran vuodessa kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma. Lisäksi tarvittaessa laaditaan lääkityssuunnitelma tilalla esiintyvien tautien hoitamiseksi. Yhteen terveydenhuoltokäyntiin ja sen perusteella laadittavan terveydenhuoltosuunnitelman laatimiseen kuluu noin yhden työpäivän verran työaika. Terveydenhuoltokäyntejä tehdään terveydenhuoltosopimuksen tehneille tiloille kansallisten terveydenhuolto-ohjelmien edellyttämällä tiheydellä: nautatiloille kerran vuodessa ja sikatiloille 4–6 kertaa vuodessa. Niille tiloille, joille luovutetaan lääkkeitä varalle tulevia sairastapauksia varten, tehdään terveydenhuoltokäyntejä tiheämmin tilan eläinmäärästä riippuen. Suurin osa ammattimaisesti toimivista tuotantoeläintiloista on liittynyt terveydenhuoltojärjestelmiin Nasevaan ja Sikavaan.

Terveydenhuoltosopimuksia on alueella tehty sekä kunnaneläinlääkärien että yksityisten eläinlääkäreiden kanssa. Terveydenhuoltosopimuksen kunnaneläinlääkäriin kanssa on tällä hetkellä tehnyt 52 nautatilaa ja 18 sikatilaa.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu alueellaan vakituisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Yhteisvastaanotot tuovat paremmat mahdollisuudet kiireellisen virka-aikaisten akuuttien tapauksen hoitoon. Päiväaikaisten kiireellisten tapauksen hoidosta sovitaan eläinlääkäreiden kesken. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys on järjestetty omana toimintona eli vuorot jaettu kuuden eläinlääkäriin kesken. Iso- ja pieneläinpäivystystä ei ole eriytetty.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

9.4.1 Ajanvaraus

Eläinlääkäri on tavoitettavissa arkipäivisin klo 8–16 ja potilastyö toteutetaan ajanvarauksella. Riihimäellä yhteisvastaanotolla ajanvaraus on puhelinaikaan klo 8–9.30. Toinen eläinlääkäristä hoitaa tuolloin ajanvarausta ja toinen muita töitä tai mahdollisia kiireellisiä tapauksia. Muina aikoina asiakas voi kiireellisessä tapauksessa jättää viestin puhelinvastaajaan. Soittopyyntöihin vastataan mahdollisimman pian.

Jokioisten vastaanotolla eläinlääkärit hoitavat kiireettömät ajanvaraukset aamuisin kukin eläinlääkäriin omasta puhelinnumerosta klo 8–9, mutta ovat sopineet erikseen päivittäisten kiireellisten tehtävien hoitamisesta. Vuoden 2024 aikana on tavoitteena ottaa käyttöön yhteinen ajanvaraus myös Jokioisten vastaanotolla.

9.4.2 Saatavuus

Riihimäellä yhteisvastaanottoon siirryttäessä eläinlääkärien työmäärää on tasaantunut, lisäksi järjestelmä mahdollistaa paremmin akuuttitapausten ja suurelänkäyntien hoidon. Yhteisvastaanoton siirtyminen Peltosaareen lähelle matkakeskusta paransi toimipisteen saavutettavuutta Riihimäen seudun ja Tervakosken asiakkaiden näkökulmasta. Turengin asiakkaiden osalta asiointimatka piteni, alueella virka-aikana eläinlääkäriin yhdensuuntaisen matkan pituus eläintenpitopaikkaan tai vastaavasti omistajan matkan pituus vastaanotolle on pääosin alle 50 km.

Jokioisten vastaanotto on sijainniltaan Forssan alueeseen nähden keskellä ja kaikki asiakkaat saavat palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä. Neljän eläinlääkäriin yhteisvastaanotolla käy kuukausittain virka-aikana noin 350 pieneläintä ja sairaskäyntien määrä on kuukaudessa noin 100. Lähes kaikki toimenpiteet pystytään hoitamaan viikon sisällä yhteydenotosta.

Riihimäen kahden eläinlääkäriin yhteisvastaanotolla käy kuukaudessa vastaanotoilla virka-aikana 350 pieneläinpotilasta ja sairasmatkoja on keskimäärin 25. Virka-aikana hoidetuista pieneläimistä noin 25 % on saman päivän aikana tehtävää akuuttipraktiikkaa ja 75 % ajanvarauksella hoidettavia tehtäviä, esim. rokotukset, terveystarkastukset, ei-kiireelliset leikkaukset ja hoidot. Ei-kiireellisten peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvien toimenpiteiden viive yhteydenotosta käyntiin on 1–2 viikkoa, leikkausten osalta viive on 2–4 viikkoa, vaativissa ja aikaa vievissä kirurgisissa operaatioissa viive on 2–4 kuukautta. Tilastojen perusteella ovat erityisesti vastaanoton potilaskäyntien määrät kasvaneet runsaasti viime vuosina.

Päivystysalue muuttui 1.1.2023. Seurantatietojen perusteella päivystyksessä on hoidettu keskimäärin kuukaudessa 45 pieneläintä ja sairasmatkojen määrä on ollut keskimäärin 25. Koska päivystyspisteet sijaitsevat Riihimäellä ja Jokioisilla, on joitakin eläintenpitokohteita yli 100 km etäisyydellä päivystyspisteestä. Etelä-Hämeen ympäristöterveys ei subventoi sairaskäyntikuluja, vaan asia on jätetty kuntien itsensä päätettäväksi. Toistaiseksi alueen kunnista ei yksikään subventoi sairaskäyntejä.

9.5 Toimitilat

Riihimäen eläinlääkärin vastaanottotilat sijaitsevat Linnunradankatu 5–7, Riihimäki. Tiloista vastaa Riihimäen Kotikulma Oy. Huoneiston pinta-ala on 160 m² ja siinä on kahden vastaanottotilan lisäksi erilliset odotus-, toimisto-, välinehuolto-, leikkaus-, hammashoito-, ruokailu- ja peseytymistilat. Pesutiloissa on pyykinpesukone ja kuivausrumpu. Kylmäsäilytystä edellyttävillä lääkkeillä on käytettävissä jääkaappi ja huumausaineiksi luokiteltaville lääkkeille lukittava kaappi. Työnantaja huolehtii vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen neulojen hävittämisestä toimittamalla ne asianmukaisesti pakattuna Fortum Oy:lle. Raadoille on varattu pakastin. Työnantaja vastaa suojavaatehankinnoista. Vastaanoton työvaatteet ovat Hämeen tekstiilihuolto Oy:n vuokraatteita ja he huolehtivat niiden pesusta. Hyvinvointialueen välinehuollon palvelut vastaavat vuonna 2023 Peltosaaren vastaanoton välinehuollosta, mutta vuoden 2024 alusta lähtien välinehuolto siirtyy eläinlääkintähuollon tehtäväksi ja toimintaa varten on hankittu tarvittava välineistö vastaanotolle.

Päivystäjälle on varattu yöpymistila, joka sijaitsee sosiaalitalan yhteydessä. Tilassa on astianpesukone, jääkaappi, kahvin- ja vedenkeitin, liesi sekä mikroaaltouuni. Vastaanottotilojen yhteydessä ei ole lämmintä autotallia, ainoastaan ilman lämmitystolppaa olevat autopaikat. Tiloihin on hankittu uhkatilanteiden varalta henkilöturvajärjestelmä sekä murto- ja palohälytysjärjestelmät.

Jokioisten yhteinen vastaanottotila sijaitsee Keskuskatu 29 D, 31600 Jokioinen. Tila on vuokrattu Jokioisten kunnalta ja siinä työskentelee neljä praktikkoeläinlääkärinä, jotka myös päivystävät tiloissa. Autoille on lämmityspistokkeet. Tilaa vastaanotolla on n.450 m². Jokaisella on oma työhuone, jossa on sähköinen tutkimuspöytä. Lisäksi eläinlääkäreillä on käytössään yhteisiä tiloja mm. odotustila potilaille, leikkaushuone aputiloihin, instrumenttien pesu- ja huoltotila, varastoja lääkkeitä ja muita hoitotarvikkeita varten, sijaiselle mahdollisuus yöpyä yms. Tiloissa on pyykinpesukone, kuivausrumpu, sauna, TV, astianpesukone, kahvinkeitin, liesi, uuni, jääkaappi ja mikroaaltouuni sosiaalitalassa. Tiloissa on vartiointi ja hälytysjärjestelmä. Tilojen siivous tehdään tilojen vuokranantajan toimesta.

9.6 Välineresurssit

Peltosaaren vastaanotto on varustettu peruseläinlääkäripalvelun edellyttämin varustein. Yhteisvastaanotolla eläinlääkäreillä on käytössään mm. ultraäänilaitte, mikroskooppi, happimaskit, happigeneraattori, eläinvaaka, hammaskiven poistolaitte (UÄ), lämpökaappi, V-mallinen leikkauspöytä, joitain leikkausinstrumentteja, isofluraanilla toimiva nukutuslaitteisto, elektrotomi, pöytäsentrifugi, välinehuollon laitteisto, ultraäänipesuri pieninstrumenteille, mikrosirun lukulaite, kuonokopat, karvanleikkuri, kallistuva ja alas laskeutuva tutkimuspöytä ja satulatuolit. Vuoden 2022 aikana vastaanoton tiloihin saatiin eläinröntgenlaitte.

Isoeläimien hoitoa varten on eläinlääkärillä käytössään astutusliinat, letkutusvälineet, leikkaussarja, hammasraspi, hevosen päntuki, kohturitulä, tainnutuspistooli. Muu välineistö on eläinlääkäreiden omia.

Jokioisten vastaanotolla on alas laskeutuvat tutkimuspöydät, mikroskooppi, eläinvaaka, happigeneraattori, hammaskiven poistolaite (UÄ), välinehuollon välineistö, lämpökaappi, sentrifugi, ultraäänilaitte pienille ja isoille eläimille. Sen sijaan muu välineistö on pääosin eläinlääkäreiden omia.

Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössään kannettavat tietokoneet, joissa on käytössä Kliniq-eläinlääkäriohjelmistot.

9.7 Ostopalvelut

Alueella ei ole tehty yksityisten palveluiden tuottajien kanssa sopimuksia peruseläinlääkäripalvelun, erikoiseläinlääkäripalvelun tai kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta.

9.8 Perustason ylittävät palvelut

Kunnan praktikkoeläinlääkäreiltä ei edellytetä erikoiseläinlääkäritason palveluita. Lähialueella on tarjolla riittävästi yksityisiä hevos- ja pieneläinklinikoita. Toistaiseksi klinikat ovat virka- ja päivystysaikaan tarvittaessa ottaneet kaikki heille ohjatut erikoiseläinlääkäritason hoitoa vaatineet potilaat, joita virkaeläinlääkärit eivät ole ehtineet tai ei ole ollut valmiuksia hoitaa. Alueelta on saatavana erikoiseläinlääkäripalveluita sekä hevosten että lisääntymistieteiden alalta.

9.9 Laboratoriopalvelut

Eläinten kliiniset näytteet lähetetään pääasiassa tutkittavaksi ulkopuolisiin laboratorioihin. Veri-, kudus- ja erite-, ym. näytteet lähetetään tapauksesta riippuen joko Ruokavirastoon tai varsinkin pieneläinten osalta yksityisiin laboratorioihin, esim. Movet, Ellab Ypäjä, Vetlab, Patovet. Maitonäytteet lähetetään pääasiassa tiloilta suoraan maitoauton mukana meijerin laboratorioon. Ruokavirastoon lähetettävät kokonaiset raadot lähetetään Ruokaviraston ohjeiden mukaan joko postitse tai matkahuollon kautta. Omistaja voi myös viedä itse näytteet. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämisessä noudatetaan Ruokaviraston ohjeita. Näytteet ottanut eläinlääkäri huolehtii itse näytteiden lähettämisestä. Vastaanotoilla on käytettävissä sentrifugi ja mikroskooppi.

10 Ohjaus

Eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma hyväksytään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä, alueellisessa ympäristöterveysjaostossa. Myös suunnitelman toteutumisen raportti ja korjaustoimenpiteet käsitellään jaostossa ennen sen lähettämistä aluehallintoviranomaiselle.

11 Laatu

Etelä-Hämeen ympäristöterveys

Riihimäen kaupungilla on käytössä palautejärjestelmä, johon myös eläinlääkintähuoltoa koskevat palautteet ohjataan. Etelä-Hämeen ympäristöterveydellä on käytössä Laatu-järjestelmä LaatuNet. Palautteet käsitellään aina palautteen saajan ja ympäristöterveyspäällikön kesken.

Jos asiakas antaa palautetta palvelusta tai hoidosta ja haluaa, että asiaa jatkokäsitellään, niin ympäristöterveyspäällikkö pyytää palautteen antajaa ja palautetta saanutta eläinlääkärinä kirjaamaan oman näkemyksensä tapahtumasta. Tarvittaessa järjestetään tapaaminen, jossa mukana molemmat osapuolet sekä ympäristöterveyspäällikkö. Mikäli näkemykset poikkeavat toisistaan eikä asiaa saada tapaamisessa sovittua, niin asiakkaalle kerrotaan jatkotoimenpidemahdollisuudet: kantelu läänineläinlääkärille, valitus kuluttajariitalautakunnalle tai lausuntopyyntö Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Mikäli kyseessä on hoitovirhe, josta aiheutuu vahingonkorvausvastuu työnantajalle, niin korvauksista vastaa työnantaja.

Toimintaa ja palveluita kehitetään saatujen palautteiden, valitusten ja asiakastytyväisyyskyselyiden perusteella.

Praktikkoeläinlääkäreiden toimintaa ja uusien perehdytystä varten on laadittu toimintaohjeita, jotka vaativat organisaatiomuutoksesta johtuen päivitystä.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Virkaeläinlääkäri on itse vastuussa ja seuraa määräaikojen ja toimenpiteiden suorittamista. Määräajan jälkeen eläinlääkäri tekee uusintatarkastuksen ja laatii tarkastuspöytäkirjan.

12.2 Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot

Raporttien ja tilastojen lähettämisessä noudatetaan annettuja määräaikoja. Käyntiin liittyvistä tarkastuspöytäkirjoista ja raporteista sekä suoritteiden tilastoinneista ja niiden lähettämisestä asianomaisille viranomaisille vastaa suoritteen tehnyt kunnan/valvontaeläinlääkäri. Korvausten hakeminen aluehallintoviranomaiselta on ympäristöterveyspäällikön vastuulla.

12.3 Palvelujen käytön tilastointi

Molemmissa kuntayhtymissä on useita vuosia tilastoitu kunnan järjestämien eläinlääkäripalveluiden käyttöä. Samaa käytäntöä jatketaan. Tilastot laaditaan kuukausitasolla kunta- ja eläinlääkärikohtaisesti. Niistä ilmenevät sairasmatkojen ja vastaanottokäyntien määrät virka- ja päivystysaikoina. Myös hoidettujen pieneläinten määrä merkitään. Vastaavasti kirjataan virantoimituksiin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot. Kuukausitilastojen pohjalta laaditaan vuosiyhteenveto.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset

• Nautatilat	52
• Sikatilat	18

b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta

Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)

• Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	1300
• Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	300

Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla

• Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	8500
• Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	600

Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve

6,0 htv

2. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta

Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat (lkm)

• Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	12
• uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
• nautoja keinosiemennysasemille toimittavat pitopaikat, salmonellavalv.	0
• raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0

Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat (lkm)

• Maedi – Visna / CAE	4
• Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0
• Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0

b. Muu eläinten terveyden valvonta

• vientilaitosten valvonta (kpl)	2

- alkiorryhmän valvonta (kpl) 2
- oriasemien valvonta (kpl) 2
- Turkistarhojen lkm 1
- ulkona pidettävien sikojenpitopaikkojen määrä 5
- Traces, laitton tuonti -valvonta: 0,1htv

Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve 0,6htv

3. SIVUTUOTEVALVONTA

- Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta 11
- Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta 0
- Haaskatoiminnan valvonta (haaskapaikkojen lkm) 13
- Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta (kpl) 1
- Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta (kpl) 1

Sivutuotevalvonnan resurssitarve 0,1 htv

4. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)

- Kennelit, koiratarhat 26
- Hevostallit 141
- Riistanhoidolliset tarhat 2
- Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat 1
- Eläinkaupat 2
- Eläinhoitolat 8
- Eläinten välitystoiminta 2

b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm)

- Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista vuodessa 350

c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve 1,6 htv

5. ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA

0,1htv

Yhteensä 8,4htv